

ՏՐԱՆՍՊՈՐՏԱՅԻՆ ՄԻՋՈՑԻ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՀԱՄԱՐԱՆԻՇԻ ՀԵՏ
ԿԱՊՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ՎԱՐՉԱԿԱՆ
ԻՐԱՎԱԽԱՏՈՒՄՆԵՐԻ ՈՐԱԿՄԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐ

Մարկոսյան Միսակ

ՀՀ ՆԳՆ կրթահամալիրի ուսումնական աշխատանքները

համակարգող պրոֆեսոր, իրավաբանական

գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

DOI: 10.63925/18294847-2025.19օր-08

1. Ներածություն: Տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշի հետ կապված հանցագործությունները և վարչական իրավախախտումները նախատեսող իրավական նորմերի համակարգային վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ դրանցով նախատեսված որոշ արարքներ ունեն նման կամ համընկնող հատկանիշներ, ինչն իրավակիրառ պրակտիկայում կարող է հանգեցնել այդ արարքների սահմանազատման հետ կապված խնդիրների: Սույն աշխատանքի նպատակն է ուրվագծել տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշի հետ կապված հարակից կամ համընկնող հանցագործությունների և վարչական իրավախախտումների շրջանակը, առանձնացնել դրանց սահմանազատման չափանիշները, ինչպես նաև ներկայացնել քրեաիրավական ու վարչաիրավական նորմերի միջև կոլիզիաների լուծման և վերացման վերաբերյալ առաջարկություններ:

2. Տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշը որպես հանցագործության առարկա: Տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշը որպես հանցագործության առարկա նախատեսված է Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի (այսուհետ՝ քր.օր.) 456-րդ (Փաստաթղթեր, դրոշմներ, կնիքներ կամ տրանսպորտային միջոցների պետհամարանիշներ հափշտակելը, շորթելը,

ոչնչացնելը, վնասելը կամ թաքցնելը) և 458-րդ (Տրանսպորտային միջոցի կամ հրազենի նույնականացման տարրերը կեղծելը կամ ջնջելը) հոդվածներում¹:

Քր.օր.-ի 456-րդ հոդվածի 1-ին մասի դիսպոզիցիան ունի հետևյալ բովանդակությունը՝ «Ուրիշի անձնագիրը կամ նույնականացման քարտը կամ իրավունք վերապահող, պարտականությունից կամ պատասխանատվությունից ազատող կամ իրավաբանական նշանակություն ունեցող տեղեկություն պարունակող փաստաթուղթը, դրոշմը, կնիքը կամ տրանսպորտային միջոցի պետհամարանիշը հափշտակելը, շորթելը, ոչնչացնելը, վնասելը կամ թաքցնելը»: Մեջբերված դիզպոզիցիայի վերլուծությունից բխում է, որ նշված հոդվածով քրեորեն պատժելի են համարվում տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշի հետ կապված հետևյալ արարքները՝

- 1) հափշտակելը,
- 2) շորթելը,
- 3) ոչնչացնելը,
- 4) վնասելը,
- 5) թաքցնելը:

Քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածի 1-ին մասի դիսպոզիցիան ունի հետևյալ բովանդակությունը՝ «Տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշը կամ տրանսպորտային միջոցի նույնականացման այլ տարրը կամ հրազենի նույնականացման տարրը կեղծելը կամ ջնջելը՝ կեղծողի կողմից անձամբ կամ այլ անձի կողմից այն օգտագործելու կամ իրացնելու նպատակով, կամ այն իրացնելը կամ օգտագործելը»: Մեջբերված դիզպոզիցիայի վերլուծությունից բխում է, որ նշված

¹ Քր.օր.-ի վերոնշյալ երկու հոդվածներում նույն առարկան բնութագրելու համար օրենսդիրն օգտագործել է տարբեր ձևակերպումներ. 456-րդ հոդվածում նշված է «տրանսպորտային միջոցի պետհամարանիշը» բառակապակցությունը, իսկ 458-րդ հոդվածում՝ «տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշը» բառակապակցությունը: Դա հակասում է «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 15-րդ հոդվածի 2-րդ մասին, որը սահմանում է՝ «Նորմատիվ իրավական ակտում միևնույն միտքն արտահայտելիս կիրառվում են միևնույն բառերը, տերմինները կամ բառակապակցությունները՝ որոշակի հերթականությամբ»: Կարծում ենք՝ քր.օր.-ի 456-րդ հոդվածում «պետհամարանիշ» բառն անհրաժեշտ է փոխարինել «հաշվառման համարանիշ» բառերով, քանի որ ոլորտային օրենսդրությունում («Ճանապարհային երթևեկության անվտանգության մասին» օրենք, ՀՀ կառավարության 2010 թվականի սեպտեմբերի 9-ի N 1251-Ն որոշում) գործածվում է հենց «հաշվառման համարանիշ» բառակապակցությունը: Ավելին, տրանսպորտային միջոցը նպատակային նշանակությամբ շահագործելու համար այն պետական գրանցումից հետո ենթակա է պետական հաշվառման, որի անվանական և տրամաբանական հետևանքն էլ հաշվառման համարանիշերի և այդ հաշվառման տվյալներն ամբողջացնող փաստաթղթի՝ հաշվառման վկայագրի հատկացումն է:

հողվածով քրեորեն պատժելի են համարվում տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշի հետ կապված հետևյալ արարքները՝

- 1) կեղծելը,
- 2) ջնջելը,
- 3) իրացնելը,
- 4) օգտագործելը:

Ընդ որում, կեղծելը և ջնջելը հանցագործություն են համարվում միայն այն դեպքում, երբ այդ արարքները կատարվում են կեղծողի² կողմից անձամբ կամ այլ անձի կողմից տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշն օգտագործելու կամ իրացնելու նպատակով, իսկ իրացնելու և օգտագործելու առարկան կեղծ կամ ջնջված հաշվառման համարանիշն է:

3. Տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշը որպես վարչական իրավախախտման առարկա: Տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշն որպես վարչական իրավախախտման առարկա նախատեսված է Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքի (այսուհետ՝ ՎԻՎՕ) 123.5-րդ (Տրանսպորտային միջոցների հաշվառման համարանիշի օգտագործման կանոնները խախտելը) և 124.7-րդ (Համայնքներում վճարովի ավտոկայանատեղերի համար օրենքով սահմանված տեղական վճարը չվճարելը կամ առանց հաշվառման համարանիշի կամ հաշվառման համարանիշի առնվազն մեկ նիշը փակված վիճակում կայանելը) հոդվածներում³:

Վերոնշյալ հոդվածների դիսպոզիցիաների վերլուծությունից բխում է, որ վարչական իրավախախտումներ են համարվում տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշի հետ կապված հետևյալ արարքները՝

- 1) անընթեռնելի հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոցներ վարելը (123.5-րդ հոդվածի 1-ին մաս),

² Կարծում ենք՝ ճիշտ կլիներ հոդվածում նշել «կեղծողի կամ ջնջողի կողմից» բառակապակցությունը:

³ Տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշն որպես վարչական իրավախախտման առարկա նախատեսված է նաև ՎԻՎՕ-ի 132-րդ հոդվածով (Անսարքություններ ունեցող տրանսպորտային միջոցների շահագործումը թույլատրելի և տրանսպորտային միջոցների շահագործման կանոնների այլ խախտումները), սակայն դրանում նշված՝ տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշի հետ կապված արարքներն առանձին քննարկման առարկա չեն դառնա սույն աշխատանքում, քանի որ այդ արարքներն արդեն իսկ քննարկվելու են ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի շրջանակներում:

2) ստանդարտին չհամապատասխանող հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոցներ վարելը (123.5-րդ հոդվածի 1-ին մաս),

3) տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշի առնվազն մեկ նիշը փակելը (123.5-րդ հոդվածի 1.1-ին մաս),

4) տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշը սահմանված տեղում չփակցնելը (123.5-րդ հոդվածի 2-րդ մաս),

5) ժամանակավոր համարանիշի օգտագործման ժամկետը լրանալուց հետո տրանսպորտային միջոցը այդ համարանիշերով վարելը (123.5-րդ հոդվածի 3-րդ մաս),

6) առանց հաշվառման համարանիշի տրանսպորտային միջոցներ վարելը (123.5-րդ հոդվածի 4-րդ մաս),

7) կեղծված հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոցներ վարելը (123.5-րդ հոդվածի 4-րդ մաս),

8) փոխարինված հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոցներ վարելը (123.5-րդ հոդվածի 4-րդ մաս),

9) տրանսպորտային միջոցը տնօրինողի կողմից հաշվառման համարանիշն այլ անձի հանձնելը (123.5-րդ հոդվածի 5-րդ մաս),

10) դեղին հիմնագույնի հաշվառման համարանիշերը ուղևորափոխադրումների իրականացման երթուղին սպասարկելու ժամկետի ավարտից հետո չվերադարձնելը (123.5-րդ հոդվածի 7-րդ մաս),

11) Հայաստանի Հանրապետության տարածքում կանոնավոր ուղևորափոխադրումներ (բացառությամբ միջպետականի) իրականացնող իրավաբանական անձանց կամ անհատ ձեռնարկատիրոջ կողմից սպասարկվող երթուղում սպիտակ հիմնագույնի հաշվառման համարանիշ ունեցող տրանսպորտային միջոցների շահագործումը (123.5-րդ հոդվածի 8-րդ մաս),

12) դեղին հիմնագույնի հաշվառման համարանիշը այլ տրանսպորտային միջոցի վրա տեղադրելը (123.5-րդ հոդվածի 10-րդ մաս),

13) զույգ հաշվառման համարանիշեր ունեցող տրանսպորտային միջոցը մեկ հաշվառման համարանիշով վարելը (123.5-րդ հոդվածի 16-րդ մաս),

14) ավտոտրանսպորտային միջոցը կամ դրա կցորդը համայնքային վճարովի ավտոկայանատեղում առանց հաշվառման համարանիշի կայանելը (124.7-րդ հոդված),

15) ավտոտրանսպորտային միջոցը կամ դրա կցորդը համայնքային վճարովի ավտոկայանատեղում հաշվառման համարանիշի առնվազն մեկ նիշը փակված վիճակում կայանելը (124.7-րդ հոդված):

4. Տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշի հետ կապված հարակից կամ համընկնող հանցագործությունների և վարչական իրավախախտումների շրջանակը: Քր.օր.-ի և ՎԻՎՕ-ի մեջբերված հոդվածների համակարգային վերլուծությունը թույլ է տալիս ուրվագծել տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշի հետ կապված հարակից կամ համընկնող հանցագործությունների և վարչական իրավախախտումների շրջանակը:

Մասնավորապես, իրավակիրառ պրակտիկայում կարող են առաջանալ հարցեր, թե ինչ չափանիշներով պետք է սահմանազատել՝

1) տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշը թաքցնելը (քր.օր.-ի 456-րդ հոդվածի 1-ին մաս) առանց հաշվառման համարանիշի տրանսպորտային միջոցներ վարելուց (ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 4-րդ մաս) և ավտոտրանսպորտային միջոցը կամ դրա կցորդը համայնքային վճարովի ավտոկայանատեղում առանց հաշվառման համարանիշի կայանելուց (ՎԻՎՕ-ի 124.7-րդ հոդված),

2) տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշն իրացնելը (քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածի 1-ին մաս) տրանսպորտային միջոցը տնօրինողի կողմից հաշվառման համարանիշն այլ անձի հանձնելուց (ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 5-րդ մաս),

3) տրանսպորտային միջոցի կեղծ կամ ջնջված հաշվառման համարանիշն օգտագործելը (քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածի 1-ին մաս) անընթեռնելի կամ ստանդարտին չհամապատասխանող հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոցներ վարելուց (ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 1-ին մաս),

4) տրանսպորտային միջոցի կեղծ հաշվառման համարանիշն օգտագործելը (քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածի 1-ին մաս) կեղծված հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոցներ վարելուց (ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 4-րդ մաս):

5. Տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշի հետ կապված հարակից հանցագործությունների և վարչական իրավախախտումների սահմանազատման չափանիշները:

5.1. *Տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշը թաքցնելու (քր.օր.-ի 456-րդ հոդվածի 1-ին մաս) սահմազատումն առանց հաշվառման համարանիշի*

տրանսպորտային միջոցներ վարելուց (ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 4-րդ մաս) և ավտոտրանսպորտային միջոցը կամ դրա կցորդը համայնքային վճարովի ավտոկայանարեղում առանց հաշվառման համարանիշի կայանելուց (ՎԻՎՕ-ի 124.7-րդ հոդված):

Քր.օր.-ի 456-րդ հոդվածի 1-ին մասի դիսպոզիցիայում նշված է, որ այդ հանցագործության առարկան ուրիշի տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշն է, իսկ ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 4-րդ մասի և 124.7-րդ հոդվածի բովանդակությունից բխում է, որ այն վերաբերում է անձի կողմից օրինական հիմունքներով վարվող տրանսպորտային միջոցին: Հետևաբար, քր.օր.-ի 456-րդ հոդվածի 1-ին մասը կիրառելի է այն դեպքերի նկատմամբ, երբ հանցավորը իրեն չպատկանող տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշը թաքցնում է դրա օրինական տիրապետողից (օրինակ, դրա գտնվելու վայրը հայտնելու դիմաց գումար պահանջելու նպատակով), իսկ ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 4-րդ մասը և 124.7-րդ հոդվածը կիրառելի են, երբ անձն իր կողմից օրինական հիմունքներով վարվող տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշը թաքցնում է պետությունից (օրինակ, տրանսպորտային միջոցի նույնականացումը դժվարացնելու և այդ տրանսպորտային միջոցի մասնակցությամբ հնարավոր իրավախախտումների համար պատասխանատվությունից խուսափելու նպատակով): ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 4-րդ մասը և 124.7-րդ հոդվածը կիրառելի են նաև այն դեպքերում, երբ տվյալ տրանսպորտային միջոցին ընդհանրապես հատկացված չէ հաշվառման համարանիշ:

5.2. *Տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշն իրացնելու (քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածի 1-ին մաս) սահմանազատումն տրանսպորտային միջոցը տնօրինողի կողմից հաշվառման համարանիշն այլ անձի հանձնելուց (ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 5-րդ մաս):*

Քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածի 1-ին մասի բովանդակությունից բխում է, որ իրացման դեպքում որպես հանցագործության առարկա կարող է հանդես գալ տրանսպորտային միջոցի միայն կեղծ կամ ջնջված հաշվառման համարանիշը, իսկ ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 5-րդ մասը կիրառելի է, եթե անձը մեկ ուրիշին է հանձնում տրանսպորտային միջոցի իսկական և չջնջված հաշվառման համարանիշը:

5.3. *Տրանսպորտային միջոցի կեղծ կամ ջնջված հաշվառման համարանիշն օգտագործելու (քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածի 1-ին մաս) սահմանազատումն անընթեռնելի*

կամ ստանդարտին չհամապատասխանող հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոցներ վարելուց (ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 1-ին մաս):

Նշված արարքների սահմանազատման համար նախ անհրաժեշտ է հասկանալ, թե ինչ է նշանակում կեղծ, ջնջված, անընթեռնելի և ստանդարտին չհամապատասխանող հաշվառման համարանիշ:

Հաշվառման համարանիշի կեղծումը կարող է լինել ինչպես լրիվ (երբ պատրաստվում է ամբողջությամբ կեղծ հաշվառման համարանիշ), այնպես էլ մասնակի (երբ իսկական հաշվառման համարանիշի վրա կատարվում են փոփոխություններ)⁴: Դա նշանակում է, որ լրիվ կեղծման դեպքում կեղծ հաշվառման համարանիշն օգտագործելու առարկան տրանսպորտային միջոցի ամբողջությամբ կեղծ հաշվառման համարանիշն է, իսկ մասնակի կեղծման դեպքում՝ տրանսպորտային միջոցի իսկական, բայց մասնակիորեն կեղծված հաշվառման համարանիշը:

Ջնջված պետք է համարել այն իսկական հաշվառման համարանիշը, որի վրա ջնջված է որևէ նիշ կամ դրա մի մասը, ինչի հետևանքով հնարավոր չէ նույնականացնել տվյալ տրանսպորտային միջոցը (օրինակ, «8» թվի մասնիկը ջնջված է այնպես, որն այն նմանվել է «6» թվին): Ընդ որում, պարտադիր չէ, որ ջնջումը կատարած լինի ջնջված հաշվառման համարանիշն օգտագործող անձը: Հաշվառման համարանիշը ջնջելը և այն օգտագործելը քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածում նախատեսված են որպես հանցակազմի օբյեկտիվ կողմի ինքնուրույն, երկընտրելի դրսևորումներ: Հետևաբար, ջնջված հաշվառման համարանիշի օգտագործման հանցակազմն առկա է ինչպես այն դեպքում, երբ հաշվառման համարանիշը ջնջել է այն օգտագործող անձը, այնպես էլ այն դեպքում, երբ ջնջումը այլ անձի արարքի կամ որևէ այլ արտաքին ներգործության հետևանք է (օրինակ՝ տևական ժամանակի ընթացքում տեղի ունեցած աստիճանական գունաթափման): Ջնջված հաշվառման համարանիշն օգտագործելու առարկան տրանսպորտային միջոցի իսկական, բայց ջնջված հաշվառման համարանիշն է:

Անընթեռնելի հաշվառման համարանիշի հասկացությունը տրված է ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 11-րդ մասում, համաձայն որի՝ անընթեռնելի հաշվառման համարանիշ է այն համարանիշը, որի թեկուզ մեկ նիշը ցերեկը, պարզ եղանակին գունաթափման կամ այլ

⁴ St' u Архипов А.А. Уголовная ответственность за преступления, связанные с фальсификацией номерных регистрационно-учетных параметров транспортных средств: авто-реф. дис. ... канд. юрид. наук. Тюмень, 2011, էջ 11:

պատճառներով, բացառությամբ առնվազն մեկ նիշը փակելու դեպքերի, անշարժ տրանսպորտային միջոցի վրա տեղադրված վիճակում տեսանելի չէ 40 մետր հեռավորությունից: Ինչպես երևում է մեջբերված նորմից, եթե հաշվառման համարանիշի թեկուզ մեկ նիշը գունաթափվել է, ապա ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 11-րդ մասի իմաստով այն համարվում է անընթեռնելի: Նիշի գունաթափումը կարող է տեղի ունենալ ինչպես մարդու դիտավորյալ ներգործության (օրինակ, ներկը մաքրելու), այնպես էլ՝ առանց մարդու դիտավորյալ ներգործության (օրինակ, եղանակային պայմանների տևական ազդեցության) հետևանքով: Այսպես, հայերենում «գունաթափում» նշանակում է ինչպես գունաթափելը, այնպես էլ՝ գունաթափվելը⁵: Անընթեռնելի դառնալու այլ պատճառ կարող է լինել, օրինակ, հաշվառման համարանիշի կեղտոտվածությունը, ձյունով ծածկված լինելը և այլն: ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 11-րդ մասի իմաստով անընթեռնելի կարող է համարվել միայն իսկական հաշվառման համարանիշը:

Ինչ վերաբերում է ստանդարտին չհամապատասխանող հաշվառման համարանիշին, ապա որպես այդպիսին կարող է համարվել այն առարկան, որը չի համապատասխանում հաշվառման համարանիշներին պետության կողմից ներկայացվող պահանջներին և դրանց համար սահմանված ստանդարտին⁶: Այսինքն՝ տվյալ դեպքում էական նշանակություն է ստանում ոչ թե հաշվառման համարանիշի բովանդակությունը, այլ տեխնիկական հատկանիշներն ու ձևավորումը (պատրաստման

⁵ Տե՛ս Աղայան Է. Արդի հայերենի բացատրական բառարան: «Հայաստան» Հրատարակչություն, Երեւան, 1976, էջ 268:

⁶ Տե՛ս ՀՀ կառավարության 2010 թվականի սեպտեմբերի 9-ի «Պետական գրանցման ենթակա տրանսպորտային միջոցների տեսակների ցանկը, տրանսպորտային միջոցների պետական հաշվառման կարգը, պետական գրանցման և պետական հաշվառման համար պարտադիր ներկայացվող փաստաթղթերի ցանկերը, տրանսպորտային միջոցի սեփականության իրավունքի պետական գրանցման վկայականի, պետական հաշվառման ազգային ու միջազգային վկայագրերի և «Ժամանակավոր ներմուծում» մաքսային ընթացակարգով Հայաստանի Հանրապետություն ներմուծված տրանսպորտային միջոցների հաշվառման վկայագրի ձևերը, «Ժամանակավոր ներմուծում» մաքսային ընթացակարգով Հայաստանի Հանրապետություն ներմուծված տրանսպորտային միջոցների հաշվառման կարգը, հաշվառման համարանիշերին ներկայացվող պահանջները, ինչպես նաև տրանսպորտային միջոցների համարանիշերի հաշվառման ու հատկացման կարգը սահմանելու, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2006 թվականի նոյեմբերի 30-ի N 1853-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2007 թվականի օգոստոսի 30-ի N 1041-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» N 1251-Ն որոշման 11-րդ հավելվածը, ինչպես նաև ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության Ստանդարտացման և չափագիտության ազգային մարմնի «Տրանսպորտային միջոցների հաշվառման համարանիշեր. Տիպեր և հիմնական չափեր. Տեխնիկական պահանջներ» ՀՍ 110-2014 ստանդարտը/<https://www.armstandard.am/standart/2824> (վերջին այցելության ամսաթիվ՝ 21.02.2024թ.):

նյութը, չափերը, գույնը, նիշերի տառատեսակն ու չափերը և այլն): Ստանդարտին չհամապատասխանող հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոց վարելու համար վարչական պատասխանատվության սահմանումը պայմանավորված է նրանով, որ այդ արարքը վնաս է պատճառում տրանսպորտային միջոցների հաշվառման կարգն ապահովող հասարակական հարաբերություններին:

Ելնելով վերոգրյալից՝ կարծում ենք, որ կեղծ և անընթեռնելի հաշվառման համարանիշների տարբերությունը կայանում է նրանում, որ կեղծ հաշվառման համարանիշը մարդու դիտավորյալ արարքի (հաշվառման համարանիշի ամբողջական կամ մասնակի կեղծման) արդյունք է, և կեղծ հաշվառման համարանիշի վրա ընթեռնելի են բոլոր նիշերը: Այլ հարց է, որ դրանց բովանդակությունը չի համապատասխանում իրականությանը: Ի տարբերություն կեղծի՝ անընթեռնելի հաշվառման համարանիշը այդպիսին է դարձել կա՛մ առանց մարդու դիտավորյալ ներգործության (օրինակ՝ ծածկվել է առատ ձյան հետևանքով) կամ մարդու այնպիսի դիտավորյալ ներգործության արդյունքում, որը չի դրսևորվել հաշվառման համարանիշի կեղծմամբ (օրինակ՝ ցեխոտելը):

Կեղծ և ստանդարտին չհամապատասխանող հաշվառման համարանիշների տարբերությունը կայանում է նրանում, որ կեղծ հաշվառման համարանիշի դեպքում խեղաթյուրված է համարանիշի բովանդակությունը, իսկ ստանդարտին չհամապատասխանող հաշվառման համարանիշի դեպքում՝ պահպանված չեն դրան ներկայացվող տեխնիկական պահանջները: Հետևաբար, եթե, օրինակ, անձը կորցրել է իր տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշը, ինչից հետո պատրաստել է նույն նիշերով հաշվառման համարանիշ և այն փակցրել է իր տրանսպորտային միջոցին, ապա դա ոչ թե կեղծ, այլ ստանդարտին չհամապատասխանող հաշվառման համարանիշ է: Իսկ եթե նույն իրավիճակում անձը պատրաստել է ստանդարտին չհամապատասխանող այնպիսի հաշվառման համարանիշ, որը նաև բովանդակությամբ չի համապատասխանում իր տրանսպորտային միջոցին հատկացված իսկական հաշվառման համարանիշին, ապա դա արդեն պետք է գնահատել որպես կեղծ հաշվառման համարանիշ:

Անդրադառնալով ջնջված և անընթեռնելի հաշվառման համարանիշերի հարաբերակցությանը՝ պետք է նշել, որ գործող իրավակարգավորումների պարագայում առկա է քրեաիրավական և վարչաիրավական նորմերի կոլիզիա այն դեպքերի

կապակցությամբ, երբ անձը տրանսպորտային միջոցը վարում է ջնջված (կամ որ նույնն է՝ գունաթափված) հաշվառման համարանիշով: Այդ արարքը համապատասխանում է ինչպես ջնջված հաշվառման համարանիշն օգտագործելու հանցակազմին (քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածի 1-ին մաս), այնպես էլ՝ անընթեռնելի (մասնավորապես գունաթափված) հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոց վարելու զանցակազմին (ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 1-ին մաս):

Այդ կոլիզիան վերացնելու համար առաջարկում ենք ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 11-րդ մասում կատարել փոփոխություն. անընթեռնելի հաշվառման համարանիշի հասկացությունից դուրս բերել գունաթափման պատճառով անընթեռնելի դարձած հաշվառման համարանիշը, որպեսզի դրա օգտագործման համար վրա հասնի քրեական պատասխանատվություն: Այս առաջարկը հիմնավորվում է նրանով, որ գունաթափված (ջնջված) նիշերով հաշվառման համարանիշի օգտագործման վտանգավորության աստիճանն ավելի բարձր է, քան այլ պատճառներով (կեղտոտված, ծյունով ծածկված) անընթեռնելի դարձած հաշվառման համարանիշի օգտագործումը, քանի որ վերջին դեպքում անընթեռնելիությունը համեմատաբար ավելի հեշտ է վերացնել: Իսկ գործող օրենսդրության պայմաններում վերոնշյալ կոլիզիայի լուծման եղանակին կանդիդատանք սույն աշխատանքի առանձին հատվածում:

Ինչ վերաբերում է ջնջված և ստանդարտին չհամապատասխանող հաշվառման համարանիշների տարբերությանը, ապա ստանդարտին չհամապատասխանող հաշվառման համարանիշը պետք է ունենա այնպիսի բովանդակություն (նիշերի համապատասխանություն իսկական հաշվառման համարանիշին), որը թույլ կտա նույնականացնել տվյալ տրանսպորտային միջոցը: Հետևաբար, օրինակ, եթե հաշվառման համարանիշի մեկ թիվը ամբողջությամբ ջնջված է, ապա դա արդեն ոչ թե ստանդարտին չհամապատասխանող, այլ ջնջված հաշվառման համարանիշ է:

5.4. *Տրանսպորտային միջոցի կեղծ հաշվառման համարանիշն օգտագործելու (քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածի 1-ին մաս) սահմանազատումը կեղծված հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոցներ վարելուց (ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 4-րդ մաս):*

Տրանսպորտային միջոցի կեղծ հաշվառման համարանիշն օգտագործելու հասկացության ծավալն ավելի լայն է, քան կեղծված հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոց վարելու հասկացության ծավալը, քանի որ կեղծ հաշվառման

համարանիշն օգտագործում պետք է համարել նաև, օրինակ, կայանված տրանսպորտային միջոցի վրա այդ հաշվառման համարանիշի փակցված լինելը:

Ինչ վերաբերում է կեղծված հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոց վարելուն, ապա այդ արարքի կապակցությամբ առկա է կոլիզիա քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածի 1-ին մասի և ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 4-րդ մասի միջև: Նշված կոլիզիան վերացնելու համար առաջարկում ենք ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 4-րդ մասից հանել կեղծված հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոցներ վարելու վերաբերյալ կարգավորումը, ինչի արդյունքում կեղծ հաշվառման համարանիշ օգտագործելու բոլոր դեպքերի համար վրա կհասնի քրեական պատասխանատվություն քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածով: Իսկ գործող օրենսդրության պայմաններում վերոնշյալ կոլիզիայի վերացումը լուծման եղանակին կանդրադառնանք սույն աշխատանքի առանձին հատվածում:

6. Տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշի հետ կապված համընկնող հանցագործությունները և վարչական իրավախախտումները նախատեսող նորմերի միջև կոլիզիաների լուծումը:

Ինչպես պարզ դարձավ համապատասխան քրեաիրավական և վարչաիրավական նորմերի համակարգային վերլուծությունից, ջնջված հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոց վարելու կապակցությամբ առկա է կոլիզիա քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածի 1-ին մասի և ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 1-ին մասի միջև, իսկ կեղծ հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոց վարելու կապակցությամբ առկա է կոլիզիա 458-րդ հոդվածի 1-ին մասի և ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 4-րդ մասի միջև:

ՎԻՎՕ-ի 9-րդ հոդվածի 2-րդ պարբերությունը սահմանում է՝ «Սույն օրենսգրքով նախատեսված իրավախախտումների համար վարչական պատասխանատվություն առաջանում է, եթե այդ խախտումները իրենց բնույթով քրեական պատասխանատվություն չեն առաջացնում գործող օրենսդրությանը համապատասխան»: Եթե առաջնորդվենք այդ կանոնով, ապա քննարկվող երկու դեպքերում էլ պետք է կիրառվի քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածը:

Բացի այդ, «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 40-րդ հոդվածը սահմանում է իրավական կոլիզիաների լուծման կանոնները: Նշված հոդվածի համաձայն՝ նորմատիվ իրավական ակտերի նորմերի միջև կոլիզիաների դեպքում, ըստ հերթականության, կիրառվում են հետևյալ կանոնները, ընդ որում՝ յուրաքանչյուր հաջորդ կանոնը կիրառվում է, եթե կիրառելի չէ նախորդ կանոնը՝

1) ավելի բարձր իրավաբանական ուժ ունեցող նորմատիվ իրավական ակտի նորմը.

2) ընդհանուր նորմի և հատուկ նորմի միջև կոլիզիաների դեպքում գործում է հատուկ նորմը, սակայն եթե նորմատիվ իրավական ակտն ունի ընդհանուր և հատուկ մասեր, ապա այդ մասերի նորմերի միջև կոլիզիայի դեպքում գործում են ընդհանուր մասի նորմերը.

3) ավելի ուշ ուժի մեջ մտած նորմատիվ իրավական ակտի նորմերը.

4) ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց համար բարենպաստ նորմատիվ իրավական ակտի նորմը, եթե այդ նորմի կիրառմամբ չեն շոշափվում այլ անձանց իրավունքները կամ օրինական շահերը:

ՎԻՎՕ-ն և քր.օր.-ն ունեն հավասար իրավաբանական ուժ, և քննարկվող նորմերը չեն գտնվում ընդհանուր և հատուկ նորմերի հարաբերակցության մեջ, ինչպես նաև չեն հանդիսանում նույն նորմատիվ իրավական ակտի ընդհանուր և հատուկ մասերի նորմեր: Հետևաբար՝ քննարկվող դեպքերի կապակցությամբ կիրառելի է «Նորմատիվ իրավական ակտերի մասին» օրենքի 40-րդ հոդվածով սահմանված երրորդ կանոնը, որի ուժով քննարկվող դեպքերում դարձյալ պետք է կիրառվի քր.օր.-ի 458-րդ հոդվածը, քանի որ այն ավելի ուշ է մտել ուժի մեջ, քան ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 1-ին և 4-րդ մասերը:

Սակայն կարծում ենք, որ քննարկվող դեպքերի կապակցությամբ քրեաիրավական և վարչաիրավական նորմերի կոլիզիան հոգուտ քրեաիրավական նորմերի լուծելը արդարացի չէ: Ինչպես իրավագիտորեն նշվում է մասնագիտական գրականության մեջ, օրինաստեղծի թույլ տված սխալի բացասական հետևանքները չի կարող կրել իրավախախտը: Համընկնող հանցակազմի և զանցակազմի կոլիզիայի դեպքում պետք է նախապատվություն տալ զանցակազմին, եթե կոնկրետ դեպքում քրեական իրավունքի նորմերի համեմատությամբ, զանցանքի համար նախատեսված պատասխանատվությունն առավել մեղմ է⁷:

7. Եզրակացություն:

⁷ Տվյալ դեպքում քրեաիրավական և վարչաիրավական նորմերի միջև կոլիզիան պետք է լուծվի «in dubio mitius» մաքսիմի հիման վրա, որի մասին առավել մանրամաս տե՛ս Ղամբարյան Ա., Մուրադյան Մ., Մկրտչյան Մ. «Կասկածի դեպքում մեղմ որոշման օգտին (in dubio mitius)» մաքսիմի կիրառությունն իրավական անորոշությունները լուծելիս//Սահմանադրական դատարան: Տեղեկագիր: 3 (111) 2023, էջ 9-44:

Այսպիսով՝ սույն աշխատանքի շրջանակներում կատարված ուսումնասիրության արդյունքներով հնարավոր եղավ ուրվագծել տրանսպորտային միջոցի հաշվառման համարանիշի հետ կապված հարակից հանցագործությունների և վարչական իրավախախտումների շրջանակը, առանձնացնել դրանց սահմանազատման չափանիշները:

Միևնույն ժամանակ պարզվեց, որ առանձին դեպքերում առկա են քրեափրավական և վարչափրավական նորմերի կոլիզիաներ, որոնց վերացման համար առաջարկում ենք՝

1. ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 4-րդ մասի դիսպոզիցիան շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ՝ «Առանց հաշվառման համարանիշի կամ փոխարինված հաշվառման համարանիշով տրանսպորտային միջոցներ վարելը»:

2. ՎԻՎՕ-ի 123.5-րդ հոդվածի 11-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ՝ «Անընթեռնելի հաշվառման համարանիշ է այն համարանիշը, որի թեկուզ մեկ նիշը ցերեկը, պարզ եղանակին (բացառությամբ առնվազն մեկ նիշը կամ դրա մի մասը փակելու կամ ջնջված լինելու դեպքերի) անշարժ տրանսպորտային միջոցի վրա տեղադրված վիճակում տեսանելի չէ 40 մետր հեռավորությունից»:

Իսկ նախքան նշված կոլիզիաների վերացումն անհրաժեշտ է առաջնորդվել «Կասկածի դեպքում մեղմ որոշման օգտին (in dubio mitius)» մաքսիմով և անձի արարքը որակել որպես վարչական իրավախախտում:

Բանալի բառեր. հանցանք, վարչական իրավախախտում, տրանսպորտային միջոց, հաշվառման համարանիշ, իրավական նորմերի կոլիզիա

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ КВАЛИФИКАЦИИ ПРЕСТУПЛЕНИЙ И АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С РЕГИСТРАЦИОННЫМ ЗНАКОМ ТРАНСПОРТНОГО СРЕДСТВА

Маркосян Мисак

Проректор по учебной работе

Образовательного комплекса МВД РА,

кандидат юридических наук, доцент

В статье анализируются уголовно-правовые и административно-правовые нормы, предусматривающие ответственность за преступления и административные правонарушения, связанные с регистрационным знаком транспортного средства. Особое внимание уделяется совпадающим и сходным признакам этих деяний, а также трудностям их разграничения.

Автор рассматривает проблемные вопросы квалификации преступлений и административных правонарушений, связанных с регистрационным знаком транспортного средства, и предлагает рекомендации по критериям их разграничения, а также по разрешению и устранению коллизий между уголовно-правовыми и административно-правовыми нормами.

Ключевые слова: преступление, административное правонарушение, транспортное средство, регистрационный знак, коллизия правовых норм

SOME ISSUES OF QUALIFYING CRIMES AND ADMINISTRATIVE OFFENSES RELATED TO VEHICLE REGISTRATION PLATES

Misak Markosyan

Vice-Rector for Academic Affairs

Educational Complex of the Ministry of

Internal Affairs of the Republic of Armenia

PhD in Law, Associate Professor

This article analyzes the criminal and administrative legal provisions establishing liability for crimes and administrative offenses related to vehicle registration plates. Special attention is given to the overlapping and similar elements of these acts, and the challenges of distinction between respective crimes and offenses.

The author examines problematic aspects of qualifying crimes and administrative offenses related to vehicle registration plates and offers recommendations on the criteria for differentiating relative crimes and offenses, as well as on resolving and eliminating collisions of criminal and administrative legal norms.

Keywords: crime, administrative offense, vehicle, registration plate, collision of legal norms.

Հոդվածը գրախոսվել է՝ 20.03.2025թ.
Ներկայացվել է տպագրության՝ 27.03.2025թ.

SOME ISSUES OF QUALIFYING CRIMES AND ADMINISTRATIVE OFFENSES RELATED TO VEHICLE REGISTRATION PLATES

Misak Markosyan

Vice-Rector for Academic Affairs

Educational Complex of the Ministry of

Internal Affairs of the Republic of Armenia

PhD in Law, Associate Professor

This article analyzes the criminal and administrative legal provisions establishing liability for crimes and administrative offenses related to vehicle registration plates. Special attention is given to the overlapping and similar elements of these acts, and the challenges of distinction between respective crimes and offenses.

The author examines problematic aspects of qualifying crimes and administrative offenses related to vehicle registration plates and offers recommendations on the criteria for differentiating relative crimes and offenses, as well as on resolving and eliminating collisions of criminal and administrative legal norms.

Keywords: crime, administrative offense, vehicle, registration plate, collision of legal norms.